

**УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЩОРІЧНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТУДІЙ**

Випуск X

**АСТА NON VERBA: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

КИЇВ 2025

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

**АСТА NON VERBA: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Київ
13-14 березня 2025 р.

Окремий фокус дискусій був спрямований на європейський вектор реформ вищої освіти України. Спікери наголошували на необхідності адаптації українських університетів до стандартів Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА), забезпечення академічної доброчесності, модернізації освітніх програм, втіленні європейської моделі громадянської освіти як чинника утвердження української ідентичності в умовах війни, що стала каталізатором змін.

Важливе місце у програмі конференції зайняло обговорення третьої місії університетів – їхньої взаємодії з громадянським суспільством, підтримки волонтерських і соціальних ініціатив, розвитку інклюзивної освіти та формування громадянської відповідальності студентів. Університети сьогодні – це не лише центри освіти і науки, а й активні агенти змін, які сприяють формуванню демократичної культури та соціальної згуртованості, про що зазначила **Тетяна Коноваленко** з Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та поділилась досвідом участі у проєкті KA2 Capacity building in High Education “Universities-Communities: Strengthening Cooperation” (UNICOM).

Конференція стала важливою подією для всіх, хто працює у сфері вищої освіти та європейської інтеграції. Вона не лише дозволила окреслити актуальні виклики, а й стала платформою для обміну досвідом, налагодження партнерств та вироблення конкретних рекомендацій для подальшої модернізації української освіти. Українська освіта продовжує свій шлях до європейських стандартів, і конференція «**АСТА NON VERBA**» ще раз підтвердила важливість спільної роботи на цьому шляху.

Організатори висловлюють щирі подяку всім учасникам, спікерам та партнерам, які долучилися до проведення круглого столу та конференції. Окрема вдячність Збройним Силам України, які дають можливість працювати, досліджувати та реалізовувати європейські цінності в освіті.

ЗМІСТ

Людмила Арабаджи- Тіпенко ПРИРОДНИЧІ НАУКИ ЯК СУЧАСНИЙ ВЕКТОР У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАУКОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	11
Анжеліка Балабаниць, Олена Рібейро Рамос СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ	14
Василь Білокопитов ДУАЛЬНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК, ВПРОВАДЖЕННЯ	19
Марина Білоцерковець ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У МЕЖАХ ПРОЄКТУ ЕРАЗМУС+ ЖАН МОНЕ	22
Олена Будякова АКТУАЛЬНІСТЬ НАВИЧОК З БІОЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	26
Nataliia Vasylyshyna ARTIFICIAL INTELLIGENCE USAGE WITHIN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION: NEW POSSIBILITIES ALONG WITH NEW LIMITATIONS	31
Tetyana Voytko THE IMPACT OF ENGLISH ON THE STUDENTS OF INTERNATIONAL RELATIONS	34
Дар'я Галяс МЕНЕДЖМЕНТ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ: РОЛЬ ПРОГРАМ ERASMUS+ У ВПРОВАДЖЕННІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ	38
Альона Ганус ЕРАЗМУС+ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ	41
Олена Гарашук, Віра Куценко, Вадим Анісімов КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИЩІЙ ОСВІТІ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	44
Таміла Герасимчук ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	47
Євгенія Горюнова ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ НА ПРОЦЕСИ РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМУ: ОСВІТНІЙ ВИМІР	53
Олександра Гронь, Олена Ярмош КОМПЛАСЕНС-ОСВІТА ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	56
Богдан Зарицький НАРАТИВИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЇХНІЙ ПЕРЕКЛАД ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ	60
Ольга Зінченко ЗЕЛЕНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ	63

Людмила Казначесва, Олена Родінчук ЦІННІСНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУЛЬТУРОЛОГІВ ТА МУЗЕЄЗНАВЦІВ	67
Євген Калінський, Лариса Сідельникова ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ З МІЖНАРОДНОЮ СТАНДАРТНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ D2 ТА D7)	70
Марина Кеда ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: КЕЙС НУЧК	73
Наталія Коваленко ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ З ОПЕРТЯМ НА ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ	77
Вікторія Коверза РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОЦЕСАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	80
Tetiana Konovalenko UNIVERSITY AND COMMUNITY: INVINCIBILITY AND RESILIENCE IN THE WARTIME	84
Lesya Korolchuk THE EUROPEAN VECTOR OF HIGHER EDUCATION REFORMS IN UKRAINE: IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES	88
Аліна Маслова, Ольга Гончарова МОДУЛЬ Ж. МОНЕ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ	92
Viktoriia Matsuka, Maryna Horbashevskia DIGITAL EDUCATION IN A GLOBAL WORLD: SOCIAL RESPONSIBILITY, ECONOMIC CHALLENGES AND INTERNATIONAL EXPERIENCE	96
Yelyzaveta Mykhailova CRISIS MANAGEMENT FOR UNIVERSITY RESILIENCE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION	99
Наталія Муранова, Михайло Гадалін УНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	102
Наталія Нечаєва-Юрійчук ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗМІН: ВІД СПОЖИВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДО ЇЇ КРИТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ	105
Ольга Орлова, Марина Байда КІБЕРОСВІТА ЯК ПРОТИДІЯ СУЧАСНИМ КІБЕРЗАГРОЗАМ	110
Інна Отамась ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ	115

Olena Pavlenko	
THE ROLE OF UNIVERSITIES IN DRIVING GLOBAL SOCIETAL CHANGE	118
Ігор Пімонов, Олександр Ярижко	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	122
Вікторія Плахтєєва	
МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ОСВІТЯН ЯК ЦІННІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	125
Ірина Попова, Тетяна Білоус, Тетяна Щудрова	
МІЖНАРОДНА ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	130
Олег Пошедін	
ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ	133
Юлія Примаєк	
ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТОК В УМОВАХ ВІЙНИ	136
Олег Пушкар	
УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ УНІВЕРСИТЕТОМ, ІНТЕГРОВАНИМ В ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО	139
Владислав Пюрко, Самір Фролов	
ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА ЗДОРОВ'Я: ЯК УНІВЕРСИТЕТИ СТВОРЮЮТЬ КОМФОРТНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	143
Ольга Пюрко, Юрій Тисленко	
БАЛАНС НАВЧАННЯ ТА ЗДОРОВ'Я: ЯК УКРАЇНСЬКІ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИРОДНИЧОЇ ГАЛУЗІ АДАПТУЮТЬСЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ WELL-BEING	147
Ганна Редькіна, Василь Глушенко	
ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО ВПЛИВУ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	151
Юлія Розумовська	
ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ОФІЦЕРА	155
Лілія Рябовол	
ВТІЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	157
Олена Суздальєва	
КЕЙС МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПРИКЛАД ЗАЛУЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЇ	162
Ольга Тамаркіна	
ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ВИЩУ ОСВІТУ УКРАЇНИ	165
Світлана Топалова, Жанна Торяник	
АНАЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	168

загального розуміння результатів навчання і компетенцій, отриманих випускниками закладів вищої освіти.

Таким чином має бути забезпечено оптимальне входження української вищої освіти до європейського освітнього простору, незважаючи на всі ті виклики, які наявні у сьогоденні.

Список використаних джерел:

1. Kirby W.C. Empire of Ideas. Creating the Modern University from Germany to America to China. Cambridge, Massachusetts & London, England: The Belknap Press of Harvard University Press, 2022. 504 p.
2. Цифрові екосистеми та професійні навички // Національне агентство кваліфікацій. 26.07.2022. URL: <https://nqa.gov.ua/news/cifrovi-ekosistemi-ta-profesijni-navicki/>
3. Куценко В.І., Гаращук О.В., Кінаш І. Освітньо-науковий чинник формування креативної та соціальної безпеки (шляхи забезпечення). Економіка природокористування і сталий розвиток. 2022. №11(30). С. 70-76.

Таміла Герасимчук

*кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри політології та міжнародних відносин
Рівненський державний гуманітарний університет,
APREI*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах екзистенційної війни в Україні актуалізується дослідження ролі системи освіти у формуванні громадянської компетентності, що базується на європейських цінностях. Реалізація практичних аспектів громадянської освіти в освітніх процесах стає необхідною умовою для зміцнення демократичних засад у суспільстві, особливо в контексті європейської інтеграції України.

Європейські цінності – демократія, свобода, рівність, верховенство права, права людини, повага до людської гідності – є тим фундаментом, на якому будується громадянська компетентність. Цінності це не лише теоретичні концепти – цінності визначають наш mindset, нашу культуру, нашу поведінку. Революція Гідності, гібридна та повномасштабна війна суттєво вплинули на українське суспільство, на самоідентифікацію громадян та їхні ціннісні орієнтації. Війна не лише показує важливість збереження демократичних принципів і свобод, але й актуалізує роль системи освіти у впровадженні європейських цінностей у

свідомість і поведінку студентської молоді. Важливо виховувати у молоді розуміння своїх прав і обов'язків, повагу до інших культур. Власне освіта формує ставлення, переконання та навички активного і відповідального громадянства. В умовах реформування освітньої системи в Україні важливо враховувати європейські підходи до громадянської освіти, які сприяють розвитку критичного мислення, активної участі у демократичних процесах та усвідомлення своїх прав і обов'язків.

Європейські цінності формують середовище для розвитку громадянської компетентності, в якому громадяни можуть реалізувати свої права та обов'язки. Водночас, громадянська компетентність є важливою для реалізації європейських цінностей, адже активні та обізнані громадяни здатні захищати свої права, поважати людську гідність, брати участь у демократичних процесах і сприяти розвитку суспільства.

Громадянська компетентність – це інтегрована характеристика особистості, що включає знання, уміння та цінності, які допомагають усвідомити своє місце в суспільстві, а також обов'язок і відповідальність перед іншими громадянами та державою. Вона забезпечує активну участь у суспільному житті, дозволяючи особі ефективно взаємодіяти в політичному контексті, аналізувати інформацію, критично мислити та відповідально реагувати на виклики сучасності.

У європейських державах, що є членами Ради Європи та Європейського Союзу, важливою складовою освіти є громадянська компетентність, яка не лише готує молодь до активної участі в суспільному житті, але й сприяє розвитку демократичних цінностей. Громадянська компетентність формується через освіту для демократичного громадянства. У «Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини» зазначено, що «держави-члени повинні сприяти, з належною повагою до принципу академічної свободи, включенню освіти з демократичного громадянства і освіти з прав людини у вищих навчальних закладах, зокрема для майбутніх фахівців у галузі освіти» [9].

Низка документів Європейського Союзу визначають зміст громадянської компетентності, про що йдеться зокрема в Хартії Європейського Союзу про основоположні права (2000 р.) [7]. Громадянські компетентності разом із соціальними включені до восьми основних компетентностей для навчання впродовж усього життя в Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради від 18 грудня 2006 року [11]. У додатку до Рекомендацій, «Європейській еталонній структурі ключових компетенцій для навчання впродовж життя», визначено громадянську компетентність, як «необхідну кожному європейському громадянину для самореалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активного громадянства» [8]. Державам-членам рекомендовано забезпечити можливість надати людям ці навички через їхні системи освіти.

У Рекомендаціях Ради Європейського Союзу від 22 травня 2018 року про ключові компетентності для навчання впродовж життя (2018/С 189/01)

громадянська компетентність визначається як «здатність діяти як відповідальні громадяни та брати повноцінну участь у громадському та соціальному житті, що ґрунтується на розумінні соціальних, економічних, правових і політичних концепцій та структур, а також глобального розвитку та сталого розвитку» [10].

Система вищої освіти України все ще залишається досить консервативною у впровадженні європейських норм і стандартів, хоча сформована правова база для впровадження громадянської освіти та розвитку громадянської компетентності, що ґрунтується на Конституції України та законодавстві про освіту. Дороговказами є Стратегія національно-патріотичного виховання [4], Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки [2], Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [5]. У Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2022 р.) [1] та Плані заходів з її реалізації [3] чітко визначено необхідність «створити сприятливі умови для формування та розвитку громадянських компетентностей людини на всіх рівнях освіти та в усіх складниках освіти, що дасть змогу громадянам краще розуміти та реалізувати свої права в умовах демократії, відповідально ставитися до своїх прав та обов'язків, брати активну участь у суспільно-політичних процесах, а також усвідомлено забезпечувати захист, утвердження та розвиток демократії» [1].

Інтеграція європейських цінностей у світогляд українських студентів відбувається під впливом сукупності соціальних, політичних, освітніх та культурних чинників, які набувають особливого значення в умовах війни та активізації євроінтеграційних процесів. Беззаперечним є факт, що освіта є фундаментом формування світогляду та громадянської позиції через інтеграцію ціннісно орієнтованого навчання; формує громадянську компетентність, що визначає розвиток демократичної держави, стійкість суспільства та сталий розвиток. Для України особливе значення в цьому контексті мають європейські цінності, які сприяють розвитку демократичних процесів, толерантності, дотримання прав людини та соціальної справедливості як в умовах війни, так і в процесі інтеграції України до Європейського Союзу.

В умовах війни система освіти України стикається з необхідністю адаптації освітніх процесів до сучасних викликів, які не лише пов'язані з безпекою, але й визначають формування громадянської компетентності. Окрім того, кардинальні зміни в глобальному середовищі та міжнародній політиці також впливають на освітні політики. Глобальні зміни спонукають університети переглядати свої освітні програми, дисципліни та методику викладання, орієнтуючись на технологічний прогрес, екологічну стійкість, соціальну інклюзію та практичне застосування знань. Це забезпечує підготовку здобувачів освіти до сучасних викликів, їх здатність ефективно конкурувати в умовах постійних змін, розвивати демократичні цінності та сприяти посиленню стійкості суспільства і забезпеченню сталого розвитку.

Глобалізація, цифровізація, політичні реформи та екологічні виклики, а також повномасштабна війна в Україні, вимагають від університетів формування свідомого громадянина та розвитку громадянської компетентності. Це є основою для підготовки особистості, здатної ефективно діяти в демократичному суспільстві. Це питання не лише освіти, а й стратегії розвитку держави, де університети виконують роль мосту між теорією та практикою.

Сучасні університети повинні бути гнучкими та готовими до змін, інтегруючи цифрові технології, розвиваючи міжнародну співпрацю та впроваджуючи інноваційні підходи до освіти і досліджень. Вони також мають активно брати участь у вирішенні екологічних викликів, соціальної нерівності та політичних ризиків, інтегруючи ці аспекти в стратегії розвитку освіти через інновації, міжнародну співпрацю, інклюзивність та фокус на сталий розвиток.

Студентська молодь може найвиразніше продемонструвати ефективність освітніх політик у сфері формування європейських цінностей. Молодіжні громадські рухи та студентське самоврядування є ефективними інструментами залучення студентів до реального суспільного життя, що підкреслює їх активну роль у формуванні демократичного суспільства. Вплив європейських цінностей на світогляд та поведінку студентів зростає завдяки їх участі в міжнародних програмах, зокрема в Erasmus+. Ці програми не лише надають нові знання, але й демонструють практичні приклади реалізації європейських стандартів. Міжнародна мобільність дозволяє молоді порівнювати свої погляди з європейськими, що формує більш глибоке розуміння цінностей свободи, рівності та прав людини.

Водночас є низка викликів, які пов'язані з регіональними відмінностями, історичними обставинами, мовними комунікаційними бар'єрами, якістю освітніх послуг тощо. Незважаючи на це, ЗВО є важливими суб'єктами формування демократичної культури, громадянської активності та відповідальності. Це підтверджується результатами фундаментального дослідження цінностей, проведеного Українською Асоціацією Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції під керівництвом професора Олени Тупахіної в рамках реалізації проєкту Еразм+, напрям Жана Монне «ЄС – Східне Партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» (620395-ERP-1-2020-1-UAERPJMO-SUPPA-EU-EaP). Аналіз отриманих даних показує, що респонденти, якими є студентська молодь, ставлять ЗВО на п'яте місце у формуванні цінностей, після власного досвіду, родини, книжок/фільмів/музики, друзів [6, с. 27]. Це свідчить про вагомий роль університетів у формуванні світогляду, громадянської позиції та соціальної відповідальності молоді, а отже, й громадянської компетентності. ТОП-5 європейських цінностей, визначені українськими студентами як європейські: права людини, толерантність, рівність, соціальний захист, високий рівень життя [6, с. 28].

Сучасні університети стають центрами розвитку громадянського суспільства, де студенти отримують не лише фахові знання, а й навички критичного мислення,

толерантності, взаємоповаги та демократичної культури. Через освітні програми, волонтерські ініціативи та міжнародні академічні обміни університети сприяють поширенню європейських цінностей, таких як демократія, свобода, рівність, верховенство права, права людини та повага до людської гідності. Отже, європейські цінності і громадянська компетентність тісно пов'язані між собою: цінності слугують основою для формування свідомого, активного громадянина, а вища освіта виступає дієвим механізмом, який забезпечує передачу цих цінностей та розвиток відповідних компетенцій у молоді.

ЗВО повинні усвідомлювати свою відповідальність за формування не лише професійних компетентностей, а й світоглядних засад здобувачів, адже саме через освіту транслиуються демократичні цінності, які зміцнюють державу та суспільство, особливо в умовах війни та європейської інтеграції України. Для цього необхідно:

- інституціоналізувати європейські цінності у внутрішні політики університетів;
- інтегрувати ціннісні аспекти в освітні програми та навчальні дисципліни;
- сприяти розвитку студентських ініціатив, які можуть стати платформою для реалізації європейських цінностей на практиці;
- забезпечити інклюзивність освітнього середовища, що дозволить усім студентам, незалежно від їхніх можливостей, брати участь у навчальному процесі;
- розвивати партнерства з міжнародними організаціями, громадянським суспільством, органами місцевої влади та місцевого самоврядування для посилення ролі університетів як центрів суспільного розвитку.

Глобальні зміни, такі як технологічний прогрес, екологічна стійкість та соціальна інклюзія, змушують університети переглядати свої освітні програми, навчальні дисципліни та методику викладання. Це забезпечує підготовку студентів до сучасних викликів і їхню конкурентоспроможність у глобальному світі. Таким чином, університети можуть стати не лише освітніми установами, а й активними учасниками соціального розвитку, формуючи нове покоління громадян, готових до викликів сучасності.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 893-р. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 893-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
2. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки. Затверджена Указом Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487*2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>